

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld.—kr.
„ pol leta „ 60 „
„ četrť leta „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Ljubljana, Celje in Maribor zoper Slovence.

Slovenski poslanec g. dr. Jož. Vošnjak, bil je v državnem zboru izvoljen v najvažnejši, v finančni odbor. Tukaj je nasvetoval Slovincem v prid in slavo velevažna dva sklepa ali resoluciji, ki ste bile v odboru sprejeti in zbornici potem predloženi. Prva resolucija se glasi: „ces. kralj. vladi se naloži slovenščino kot učni jezik uvesti v učiteljiščih v Ljubljani in Mariboru“. Druga resolucija veli: „ces. kralj. vladi se naloži, na od države plačevanih srednjih šolah (gimnazijah in realkah) v deželskih krajih od Slovencev naljudenih za učence, kojim je materinščina slovenska, kot učni jezik slovenščino uvesti, to pa v primeri do uže pripravljenih učil“. G. poslanec želi tedaj trohico naših narodnih pravic iz papirja, kder je § 19. osnovnih državnih zakonov zapisan, videti preneseno v praktično življenje, v djansko porabo. On želi, da se naša slovenska deca podučuje od takšnih učiteljev, ki so pravilne slovenščine se naučili, v njej kot učnem jeziku na učiteljišči vadili se in urili. V ta namen je pa treba, da so na učiteljišči v Mariboru in Ljubljani nastavljeni ne trdi Nemci, ampak slovenščine dobro vešči profesorji. G. dr. Jož. Vošnjak hoče dalje dognati, da se slovenskim dijakom na gimnazijah in realkah poduk polajša tako, da se jim predmeti v domačem, materinskem, slovenskem jeziku razlagajo vsaj, dokler se dovolj nemščine ne naučijo, kar se navadno dosegne še le čez nekoliko let. V ta namen je pa zopet treba, da so pri nas na Slovenskem nastavljeni ne trdi Nemci, ampak slovenščini dobro privajeni profesorji.

Zoper ove res jako skromne terjatve, v narturnem božjem in državnem obstoječem pravu utemeljene, zglasili so se mestni zastopi v Ljubljani, Celji in Mariboru v prošnjah do državnega zbora in do gosposke zbornice dunajske, naj bi se ondi g. dr. Vošnjakovi nasveti ali resolucije zavrgle. Jihovi nemški poslanci so prošnje pobrali in hočejo

ž njimi v državnem zboru svoje nakane podpirati. Vsled tega smo tudi Slovenci prisiljeni s prošnjami podpirati svoje vrle državne poslance. In res v Ljubljani uže starosta slovenskih narodnjakov g. dr. Bleiweis nabira podpisov za takšno prošnjo, ter v njej pobija razloge nasprotnikov. Na Štajerskem zglasili so se prvi veleiskreno narodni Savinjanje in iz brežiškega okraja: Artiče, Kapela, Mostec, Zakot, Selce, Loče, Mihalovec, Globoko, Pletenje, Rigonce, Gaberje, Bizelj, Sromlje, Podsreda, Križe, Gorjane, sv. Peter, Blanica, Stolovnik, Anže, Loka ter odpošiljajo prošnjo, katero smo dnes objavili v dopisu: iz Savinjske doline. Treba je, da se tudi po drugod Slovenci vzdramimo. Ne držimo križem rok! Dajmo povsod prepisati prošnjo Savinjanov v 2 prepisih. Eden prepis bodi namenjen zbornici poslancev, drugi pa gosposkej zbornici. Kajti nasprotniki delajo ravno tako. Prošnje naj dobijo podpise srenjskih in okrajnih zastopnikov in dotični pečat. Tako uravnane prošnje naj se odpošljejo našim poslancem g. dr. Vošnjaku, ali g. Hermanu ali g. baronu Goedelnu. Ti bodo vse drugo opravili sami.

Na spodnjem Štajerskem stanuje še ne 20.000 Nemcev, a Slovencev je 430.000. Davku Slovencev se davek Nemcev niti primerjati prav ne da, ako še pomislimo, da imajo vse boljše službe in dohodke le Nemci v svoji oblasti. In ker se razun v cerkvi povsod nemščina rabi v uradih in srednjih šolah, zato moramo gledati, kako vedno več Nemcev k nam zahaja in domačine poriva nazaj ali pa te sili ponemčiti se. Znani nam bivši minister Stremajer je iz Maribora slovenske profesorje do enega vse prestavil drugam in k nam porinol samih Nemcev, ki ne znajo pa tudi ne marajo za materinski jezik ogromne večine dijakov. Večina dijakov v Celji, Ptuji in Mariboru je vselej slovenska. Ali v kljub temu so ravnatelji vsi trdi Nemci. Na mariborski gimnaziji je z ravnateljem vred 10 celó nemških profesorjev. Slovence sta le dva, ako verozakonskih dveh profesorjev ne vštejemo. Slovenski dijaki v nižjih razredih morajo neizmerno težav prestat, ker ne razumijo ne profesorjev pa ne knjig.

Zato vidimo, da so naši ubogi Slovenski fanti sprva vedno kregani od profesorjev in dobivajo zaporedom „ukor“, letos zlasti iz matematike, ker je nemški ravnatelj Gutscher trdno nemškega Bergerja postavil za profesorja matematike v nižjih razredih. Profesor ne ume učenca, učenec ne profesorja, dokler se učenec sam ne izkoplje. Ali se reče to mladež podučevati, omikati? Ali si takšen profesor zasluži svojo plačo, katero zajema iz davkoplačilskih denarjev? Ali je prav, da Slovenec doplačuje k takšnemu mučenju svoje mladež po tujih gospodih. Ne, to ni prav. Slovenci smo pred Bogom in cesarjem, pred vojaško in davkovsko postavo Nemcem jednako-pravni. Zato hočemo, da se nam prilike da, tudi dalje in više izobraževati se na podlagi svoje slovenske materinščine. Na slovenskih tleh si ne damo Slovenci poti zapirati več do višje narodne izomike; naši učitelji, naši duhovniki, naši uradniki in profesorji, notarji, odvetniki, zdravniki itd. morajo biti izobraženi Slovenci ali vsaj slovenščine dobro veščji moške bodi narodnosti ktere koli. V to svrhu je pa treba, da se uresničijo resolucije g. dr. Vošnjakove. Podpirajmo ga torej krepko in hitro!

Poslanec g. Herman in deželna uprava.

(Govor v državnem zboru, po stenografičnem zapisniku.)

II. Znano mi je vse, kar se navadno ugovarja pa ni vredno, da bi se zavračalo. Če je res, da ne more država obstajati, da nebi deželam jemala pravic, narodov klala in sv. kat. Cerkve vžugavala, kakor je se do sedaj godilo, tedaj pa naj razpade, čem preje tem bolje. Ali to ni res. Ni cesarstvo, ki bi tega potrebovalo, marveč „država“, dunajski birokrati. Le tem je treba kulturne borbe in „chabrusa“. Vse vlačijo na Dunaj, kar je pa narobe svet. Dežele so stebri celemu cesarstvu. Kdo te spodkopava, ta ni pameten domoljub. Glavna reč so torej dežele. Iz njih nastalo je cesarstvo, ker se je dežela pridružila deželi. Vse dežele skup poznajo cesarja, vsaka posebej pa cesarja le kot deželskega oblastnika, na Českem kot kralja, na Štajerskem kot vojvodo. Cesar more skrbeti za to, kar je vsem deželam vzajemnega, ne pa za to, kar je vsakej deželi lastnega in posebič potrebnega. Po vsem cesarstvu zapoveduje kot cesar, po deželah kot deželski oblastnik. Na Dunaji pa drugače delajo. Tukaj vidijo vedno le cesarja nikoli pa deželskega oblastnika. Zato delajo na Dunaji vsakojakih zakonov: dačenc zakone, šolske postave, o plači duhovnikov, zdravniške, za žandarje, zlaganje zemljišč, za ribstvo in Bog vé kašne še (poslanec Hevera: o pokončavanji broščev knaverjev). Zdaj snujejo tudi zakone o zavarovanji, o poštnih hranilnicah, o obdačenji posojilnic, na vrsti je notarijatstvo, posilno legaliziranje, odušstvo, navodi za službo uradnikov in celó spomenice. Da bi se vendar dunajska gospoda ne pečala s tem! Čemu li so deželni zbori? Če se tukaj kmalu ne spremeni nič,

tedaj bo zmešnjava čedalje večja, naše mošnje pa vedno bolj prazne. Pravijo, da je državni zbor uže skoval nad 500 postav. In kako se nam godi? Naj še jih nakuje zopet 500, boljše vendar ne bo, če se ne spremeni centralistična sistema.

Ker je država nenaravna, mora na Dunaji tudi politika biti taka, da ob nji ne more dolgo obstati nobena skupnost. To je politika brez ljubezni, brez moči in resnice. Poguma imajo le proti vdanim (lojalnim) narodom. Bog plačuje dobre, a kaznuje hudobne. „Država“ pa narobe ravna. Nikjer ni sledu o vravnajočem, posredovajočem, blagodejnem delovanji najviše oblasti. Nam po deželah je treba trdnih podlag, nam je treba odkritosrčnosti, dobrovoljne pravičnosti, pogumnosti, sploh, pameti v politiki. Tega nam pa država ne more dati. Ko bi oblekla se s temi čednostmi, hipoma je ni več. Dežele se brez velike škode nadalje ne morejo dajati vladati vedno menjajočim se ministrom dunajskim ali marveč temu ali onemu sekejskemu načelniku na Dunaji. Saj niso več mladoletne in brez pravic in se morejo same upravljati po svojem deželnem gospodu.

Vse te reči in še druge gredo v deželne zbore in se le tam spodobno rešujejo. Veliko jih je bilo že rešenih samo po kakí novi vravnavi. Če bi bili mi praktični, bi ves počasni državni aparat: okrajna glavarstva, okrajne odbore, okrajne šolske svete, okrajne davkarije in notarjate v kot vrgli, na njih mesto pa v vsakem količakaj obširnem okraji postavili samo eno gospósko. Ta edina, po okrajnem svetu podprta in po viši okrožni gospóski nadzirana okrajna gospóska, ki bi ob enem lahko od občin prevzela krajno policijstvo in oskrbovala zavarovanja opravke, bi bila ob enem tudi hranilnica in posojilnica, ki bi zajemala iz sirotinskih in depozitnih denarjev, iz prostovoljnih denarnih vlog prebivalcev in iz zaloge deželnega zaklada ali če treba tudi iz drugih posojilnic in bi torej lahko in tudi namen imela, prebivalcem v zadregah naglo in cenó dajati posojila. S tem bi bilo pregnano odušstvo, ravno tako bi bila rešena vprašanja o zavarovanji, poštnih hranilnicah, notarijatu in posilnem legaliziranji ter o zadavkanji posojilnic. Še več! Po malem odškodovanji v denarjih, ki bi ga okraj dobival za oskrbovanje onih opravil, bi se nabral okrajni zaklad, ki bi sčasom tako narastel, da bi se lahko vsi upravni stroški okraja iz njega plačevali. Pri taki gosposki bi imel od vsega sveta zapuščeni kmetič zopet zasombo, kakoršne še takrat ni imel, ko je bil podložen grajščaku.

Cerkvene, narodne in jezikove zadeve ne gredo pred cesarstvo. Za odgojo in izobraženje svoje mladine bomo skrbeli mi, v tem si iz Dunaja, kjer je najslabše navadno na vrhu, prav nič ne damo ukazovati. Uradnike za svojo deželo si bomo izbirali mi, deželo svojo bomo merili mi, davke določevali, razdelili in pobirali mi. Za svojo varnost bomo skrbeli mi in vse to bomo zadeli naj-

manj vsaj tako dobro, kakor država ali „gospa država“. Pri tem bi se znebili tudi vničevajočih nas deželnih doklad.

To bi bile priproste in naravne naredbe, podobne onim pred 1848. letom. Jaz sem videl tiste čase, bilo je veliko dobrega, kar bi se bilo moralo ohraniti. Uradovanje je bilo lahko, naglo in cenó, uradniki prav pridni. Notarjev ni bilo, pravní, advokator in posilnih dražb le malo. Priklade za občine in okraje so bile jako male, in skoro vedno ene in tiste. Deželnih doklad nismo imeli in tudi cesarski davek ni bil ravno prevelik. Javna varnost je bila skoro povsod dobra, hudodelstva, prestopki in samomori so bili silno redki. Ljudstvo je imelo denar in tudi grajščakom in uradnikom se ni slabo godilo.

Vse pa je prevrglo se, ko je država še zadnje ostanke podedovanih šeg po deželah iz stola vrgla in se še celó na najnižje stole samosvojne deželne uprave vsedla. Zdaj je vse narobe, prav kakor da bi bile vse sile pekla ušle med nas, pa je še vsak dan huje. Vse to ima dunajska centralistična politika na vesti. Naj opomnim tu še nekaj, kako žganje razdeva ljudstvo. Država zoper to nič ne stori in ne more nič storiti. Tu morejo pomagati le posamezne gospóske, če bi za to imele oblasti.

Ako vprašamo, kako bi prišli iz te doline solz, se pokaže, da bi le najvišja vlada mogla po boljšem spoznanji, dobri volji in s potrebno oestrojstvom izstopivšo reko v prejšnjo mirno strugo nazaj spraviti in nas rešiti od „države“, od dunajske kancelijske gospóde (birokracije). Saj ni nobenega dvoma o tem, da bi deželni gospodar imel pravico, zmeniti se s cesarjem in deželami, kako bo v deželah gospodaril, dunajskega državnega zbora bi mu pa o tem ne bilo treba prašati. Ker je pa že vse zagrizeno v ustavo, naj se izvrši tudi vse po ustavi, kar je potrebno. Krona naj naroči vladi, da ima podati državnemu zboru predlog o samostojnosti dežel, po kateri se oblast državnega zbora omeji na gole zadeve vsega cesarstva, deželnim zborom pa dá nazaj po krivici jim odtegnena pravica: voliti poslance za državni zbor. Skrb najvišje oblasti bi bila, tak predlog spraviti do sklepa v tem državnem zboru in če ne v tem, pa v kakem drugačnem. Skoro bi pa jaz trdil, da bi celó ta državni zbor sprejel tak predlog s potrebno večino dveh tretjin. Vsaj jaz si ne morem misliti, da bi bil med nami kak izdajalec svoje dežele — vsaj s svojo vednostjo ne — in če bi bil kateri, morda bi mu njegovi volilci pravo pot pokazali. Nič drugega ni treba, ko da se podučé liberalni krogi, ki so, kakor vsak vé, v državopravnih rečeh ravno tako bistrega očesa, kakor v cerkvenih. Konec odločitve je pa tudi res treba. Narodi in stranke se ne poravnajo, ne prepirajo same, prepira dolgega med njimi ni konec, ako ga ne razsodi najvišji sodnik. Zakaj še ni te razsodbe? Čakati ž njo ni pravno! Prepír narodov vzbuja in vzdržuje dunajska politika.

Gospodarske stvari.

Kmetijska napredovalna šola pri sv. Juriji na južni železnici.

II. Dne 29. marcija smo napravili učenci 2. izlet v grad Lemberg pri Doberni. Med potovanjem smo ogledovali poljsko zemljišče in njegovo sestavo določevali. Videli in prepričali smo se, kako in s čem gnojijo, na kakšen način da polja obdelujejo in sadunosna drevesa gojijo. Hitro pretel pa je ta čas in stali smo v dolini pod gradom Lemberg; tu sprejela sta nas g. D. Zdolšek, oskrbnik grada in g. Jamnik, župan. Res imeli smo 4 vroče ure hoda do posestva bl. g. Dr. Edm. Langer-jevega, a vse težave potovanja smo pozabili, ko smo zaslišali prijazno in podučljivo razkladanje g. oskrbnikovo med vršenjem praktičnega poskusa na velikem posestvu. Kazalo in razložilo se nam je, kaj da koristi travnišna brana na travniku, ako se o pravem času rabi. Videli smo, kako da se iz močvirnatega polja voda s pomočjo drename odpravlja. Pokazalo se nam je tudi, kako nam je vodo na travnike in njive napeljevati, kjer je potreba in kakšno orodje kmetu pri rezanju teh jarkov zadostuje. Čitali smo, da Angleži in Francozi njive tudi z vodo gnojijo. Gnoj se kemično hitreje v rastlinsko hrano spremeni, ako gnojno zemljo večkrat z vodo napojiš. Napajanje njiv z vodo so najprej Kinezi poskušali, Angleži in Francozi pa jih že davno v tem delu posnemajo. Videli pa smo v Lembergu prvič, da je tako napačenje velike vrednosti. Kazalo se nam je tudi, kako se potočni vodi zabrani, da zemlje od obrežja ne odnaša. Prišli smo tudi na gnojšče, katero je tako narejeno, kakoršno vsakemu kmetu izvrstno ugajati zamore; občudovali smo tudi prostor za gnojnico; povedalo se nam je, čemu se takšni cekini rabijo in kakšen uspeh se pričakovati sme. Tukaj se ne steka gnojnica, najboljša moč gnoja, po cestah ali celo v potoke, kakor se sem ter tje v naši občini godi. Prišli smo tudi do strmih, kamenitih ovčjih pašnikov, kateri so s travo in turško deteljo obsejani. Prepričali smo se, da turška detelja na hribu veliko bolje raste, kakor vsaka druga detelja, to smo videli na njivi, kjer je vsake detelje eden ogon zasejan. — Zdaj smo prišli do prostora, kjer se živice ali sadike za vinograd iz rožja gojijo. Žlahno trsovje se jeseni, kedar že dovolj zazori, obreže, to odrezano rožje je po eden črevelj dolgo in se poveže v butere, ki se denejo v klet, kjer do vigredi čakajo. Spomladi denejo se takšne butere cimit in potem se položé tako v zemljo, da zgornji del nekoliko iz zemlje gleda. Slišali in videli smo, kako se po zgoraj omenjenem postopanju črez 2—3 leta krepke živice ali sadike za vinograd izgojijo, kako se z njimi in potem v vinogradu ravna, da postanejo krepko trsovje. — Zelo zanimalo nas je požlahtnjeno trsovje, katerega še poprej nismo videli; trsovje se mesenca maja požlahtnjuje; tudi smo

videli praktično orodje, katerega se delalci pri sajenji živice poslužujejo. Veliko dobrega smo zapazili in slišali pri obdelovanju novega vinograda. Vse je v vrstah nasajeno, vsak šparon in reznik je na pravem prostoru puščen, vsak trs je globoko okopan in mahovja osnažen. — Pri vinogradu smo zagledali mnogo kupov komposta, tako postopanje pri nas malokde vidimo. Gredé skoz sadunosnik proti gradu smo videli, kako je vsako drevo osnaženo, z gnojnico pognojeno in nja rane s terom zamazane. Zdaj prišli smo tudi v hlev, v kojem se goveda najboljšega plemena nahajajo. — Zanimalo nas je videti, kako in s čim to živino krmijo. Rezanca se s kropom v kadeh popari, tako poparjena piča se spusti v kadi, da se ohladi in potem se govedom položi. Prišli smo tudi v hranilnico za orodje; v tem prostoru smo videli različno praktično orodje, katerega kmet potrebuje. S tem je končal 3. ure trajajoči praktični poduk. Povabljeni od g. oskrbnika se vsedemo k mizi, kojo so nam dali obilo pogrniti mnogospoštovani č. g. Dr. Edm. Langer, posestnik tega lepega grada in posestva; da smo tudi okrepčali trudno telo za potovanje v svoj dom. Izrekamo tedaj srčno hvalo g. dobrotniku za prijazno dobroto. Zahvaljujemo se tudi g. Zdolškemu za njegov trud in vsem čast. gospodom, kateri so vzrok, da smo se ta dan toliko lepega in važnega za življenje naučili.

Dopisi.

Iz Savinjske doline. (Prošnja za slovenski podučni jezik.) Ker so celjski nemškutarji tako nesramni bili, da so se vtikali v naše reči in oglasili se proti uvedanju slovenščine v srednjih šolah, kjer je zdaj naš domač jezik popolnem zanemarjen, zato tudi občine in trgi Savinjske doline ne smejo molčati, temuč so se oglasili in se obračajo do državnega zbora s prošnjo za uvedenje slovenskega učnega jezika v srednjih šolah na slovenskem Štajerskem. Dotična prošnja se glasi:

„Slavni državni zbor!

Podpisana občina se obrača do slavnega državnega zbora, kateri kot zastopnik vseh avstrijskih narodov mora tudi pravice vseh narodov enako braniti, s prošnjo, da odpravi krivice, ki se nam Slovencem godé. Na slovenskem Štajerskem so srednje šole v Celji, Mariboru in Ptuj, pa na vseh teh šolah se samo v nemškem jeziku podučuje. S tem se našim slovenskim fantom pot zapira v latinske šole, ali se jim vsaj take ovire delajo, da težko naprej pridejo. Dasi mi Slovenci s svojimi davki pripomagamo, da se latinske šole vzdržujejo, imajo vendar le nekateri mestni in c. kr. uradniški sinovi največji dobiček od njih. Zato vidimo, da vsako leto menj slovenskih fantov iz kmetov v srednje šole vstopi in da še tisti, ki vstopijo, se v prvih letih silno težavno učé, ker ne razumejo jezika, v katerem učitelji govoré. Na

slovenskem Štajerskem živimo na kmetih sami Slovenci, pa tudi v trgih in mestih so večji del Slovenci. Ako se tedaj v srednjih šolah tudi v slovenskem jeziku zraven nemškega podučuje, se s tem meščanom in tržanom nobena pravica ne krati, za nas Slovence pa velika krivica odpravi. Če pa želimo, da se tudi v našem slovenskem jeziku na srednjih šolah podučuje, vendar nam ne pride na misel, da bi senemški jezik iz srednjih šol popolnem odpravil, ker spoznamo njega potrebo in korist za vsakega, kdor hoče v višje šole stopiti.

Slavni državni zbor naj torej blagovolji skleniti, da se v srednjih šolah na slovenskem Štajerskem v slovenskem jeziku podučuje, a ob enem daje prilika učencem se dobro naučiti tudi nemškega jezika.

Občina . . . dano

N. N., župan.

Naslov na zvananjej strani pole:

Slavni državni zbor

na Dunaji.

Občina . . .

prosi

da se v srednjih šolah na slovenskem Štajerskem slovenski učni jezik uvede.“

Iz Maribora. (Zoper dr. Vošnjakove resolucije) izrekli so se v nedeljo 18. aprila t. l. nujno sklicani mestni zastopniki. Neradi o tem poročamo, ker moramo zopet prepričati se, da nekateri nemški gospodje čisto nič vedeti nečejo o tem, da bi se Slovencem, sodeželanom in sodržavljanom, le betvica narodnih pravic djanski priznala. G. dr. Duchatsch, kojega so lani nekateri zaslepljeni Slovenci pomagali v državni zbor potisniti, je sestavil prošnjo, jo dal od 24 mestnih zastopnikov podpisati in v seji dal prečitati. V njej pravi, da so terjatve dr. Vošnjakove neopravičene, ob enem pa Nemcem in Slovencem nevarne. Neopravičene so, ker se Slovencem nikder v šolah krivice ne godijo (?), nevarne Nemcem, ker bi ti potem morali slovenski se učiti ali pa svoje otroke na Nemško pošiljati v šole. (Ni res, Nemcev se neče nihče dotakniti; ali se nemška deca slovenski uči ali ne, to nas Slovence ne briga; Nemcem privoščimo radi nemške šole in nemški učni jezik v njih, ali Slovenci terjamo jednako za se slovenske šole in slovenski učni jezik v njih.) nevarne so pa tudi Slovencem štajerskim. (Zakaj? to povedati je dr. Duchatsch v naglici pozabil, sicer pa Slovenci uže sami vemo, kaj nam je nevarno in kaj ne.) Dr. Duchatsch torej želi, naj ostane vse, kakor je in „saecula saeculorum“ ter prosi, naj mu pritrdijo mestni zastopniki. Zoper nasvetovano prošnjo oglašil je se čvrsto in pogumno edini baron Maks Rast rekoč, „da se Slovencem zastran § 19. osnovnih pravic godi krivica, ker se v vseh srednjih šolah spodnje-štajerskih podučuje le v nemškem jeziku. Ko bi se reklo: naj se

Nemcem narodne pravice ne krhajo Slovence na jednake privoščijo, težaj bi govornik pritrdil. Praktično vsem ustreči bi se dalo, ako bi se na gimnaziji uvedli paralelni razredi za Slovence, ali pa realka spremenila v čisto nemški gimnazij. Pravica pa mora obveljati, sicer ne bo miru med narodi v Avstriji! To je tudi naše prepričanje: pravica mora biti, krivica prenehati. G. Janez Girstmayer je pa precej drugega prepričanja nego g. baron Rast. Rekel je: „tukaj se ima najprvle na Maribor ozirati, ki je nemško mesto.“ (To popolnem ni res, mariborska gimnazija ni samo za mesto Maribor, slovenskih dijakov je zmiraj več, kakor nemških.) Na dalje trčimo na gimnazijskega ravnatelja in štajerskega Nemca iz Premstetten g. Gutscherja. Ta gospod je razlagal, da Slovincem bodi prek dosta, ker se slovenskim dijakom slovenska slovnica prednaša slovenski, kder tudi res največ odlik dobivajo. (No, vidite gospod ravnatelj, kako sami sebe v obraz bijete! Kajti, če se dijaki pri slovenskem podučnem jeziku tako uspešno učijo, je logična posledica edino le, da bi tudi v drugih predmetih izvrstneje in uspešneje napredovali, ako bi se jim v jasnej slovenščini razlagalo — in ker v drugih predmetih ne napredujejo jednako dobro, kriv je temu učni jezik nemški.) Ravnatelj g. Gutscher pravi, da se v drugih predmetih ne more slovenski prednašati, ker slovenščina ni dovolj razvita in porabna za učni jezik (Se vé za takšne profesorje, kakor je g. Gutscher in jegovih 9 nemških pajdašev, ki trohice slovenski ne znajo, tudi je smešno in drzno o nečem soditi, česar kdo niti ne pozna; kaj bo slepec o barvah govoril, kakšne so?). Dalje toži, da ni slovenskih profesorjev (No, zakaj pa so nam jih iz Slovenskega iztirali med Nemce in Hrvate in nastavili skoro samih Tirolcev in Vorarlberžanov?) tudi ni potrebnih slovenskih knjig (Jalov izgovor: za šole, kakoršnih še ni, se ne spisujejo učne knjige; vlada naj reče v leta dnevih bo učni jezik slovenski in knjig ne bo zmanjkalo; Slovenci tukaj še niti v takih zadregah nismo, kakor so bili ob svojem času Magjari itd.; vlada jemlje od Slovincem jednako kakor od Nemcev vsako leto vojakov in davkov, ona je dolžna poskrbeti za učila na državnih gimnazijah.) G. Gutscher je tudi zoper paralelne slovenske razrede, ker bi sloga med nemškimi in slovenskimi dijaki se razbila (Nam pa se zdi verjetniše, da bi potem Nemec g. Gutscher ravnateljstvo zgubil.) Naposled zagovarjal je g. Gutscher tukajšnjo učiteljšče rekoč, da je ondi vse v redu zastran slovenščine, česar mu nihče ne veruje, kdor razmere pozna. Edino resnično in opravičeno se nam še zdi to, kar je izmed nasprotnikov omenil župan g. dr. Reiser rekoč, „da se ima na želje Mariborčanov vendar ozirati, ker mesto je uže mnogo žrtvovalo za gimnazijo“. To hočemo priznati, a ravno zavoljo tega želimo, da se razmere na gimnaziji tako prenaredijo, da bodo obema narodoma prav, nemškemu in sloven-

skemu. Ob konci seje je dr. Duchatsch djaj, da Slovenci še le 16 let sem slovenski pišemo, kar svedoči debelo njegovo nevednost. Sveto pismo bilo je veliko 100 let prej na slovenski jezik preloženo, kakor v nemški, tudi novoslovenščina se piše sedaj uže več, kakor 300 let. Da smo menje napredovali, to so nemile razmere zakrivile, kar nas pa tem bolje spodbuja, da hitrej ko mogoče proderemo do od svitlega cesarja nam zagotovljenih pravic in torej odločno protestujemo zoper dr. Duchatschevo očitjanje, s katerim je izustil, da so terjatve Slovincem krivične! Mestni zastopniki so pritrdili dr. Duchatschu, kar pa Slovincem nikakor ne plaši. Enkrat bodemo ker moramo prodereti, ako hočemo kot izobražen narod sred izobražene Evrope živeti.

Iz Središča. (Nesreča na železnici.) Tovorni vlak je povozil due 7. t. m. blizu Središkega kolodvora z dogami naložen voz Središčana U. ker je ta na prelazu čez železnico obtičal; vozniki so si sicer prizadevali, odstraniti voz raz železniškega tira, pa vse prizadevanje je bilo zastonj, ker je bil čas prekratek se kakih drugih pripomočkov poslužiti, in vlaku narediti prostora, Vlak pridrdra, prevrne voz, doge razpodi na vse strani, voz pa strašansko zdrobi; enega konja hlapec v naglici izpreže, ali drugega ni bilo več časa; k sreči, da ni imel močne vprege; konj se ustraši, raztrga vprego in se reši gotove smrti.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zadnji čas so nemški liberalci po svojih novinah hudo razsajali zoper ministra Taaffeja. Ko bi narodno-konservativni listi le 10. del tega se upali pod Auerspergom, konfiscirani bili bi zaporedom vsi. Liberalci hočejo Taaffeja podreti, državni zbor razpustiti in voliti pod Stremajerjem. Bo težko kaj iz tega. Taaffe stoji trdno v cesarjevem zaupanju, a Stremajer se spravlja v Krapinske toplice in dr. Pražak prevzame njegovo ministerstvo. Bog daj, da se tako Stremajerja znebimo za vselej! — V državnem zboru vrši se podrobna razprava o proračunu za l. 1880; več kakor 200 poslancev hoče govoriti; proti dr. Vošnjaku oroža se tudi mariborski poslanec dr. Duchatsch ter je uže 1 polo dolgi in široki pisani govor nosil po Mariboru kazat svojim prijateljem. Bodemo videli, kako bo kaj kresnol. Do sedaj še nihče v državnem zboru ne vé, ali ima debeli ali tenki glas. — Znani Forregger zahteva od ministrov, naj bi ti strogo pazili, da kde kakšen jezuit ne pribeži iz Francoskega v Avstrijo; to je pravo freimaurersko svobodoljubje. — Slovenski poslanec vitez plem. Schneid izbran je v centralno komisijo za uravnavo zemljiščnega davka; baron Schwegel, slovenskih staršev sin iz Kranjskega, je tako močno trobil v liberalno ustavaški rog, da je drzno glasoval zoper ministra Taaffeja; to je bilo temu preveč in je naglega gospoda iz državne službe

djal na 1 leto. Liberalci pa imajo Schwegelna sedaj za „ustavovernega marternika“. Naj ga imajo! — Škofu Rudigierju lineškemu vzeli so liberalci 2 grajščini, a sedanja večina v državnem zboru hoče krivico popraviti. — Iz Trsta so iztirali nekega pesnika Cavalottija, ker je iz Italije došel k nam rogovilit. — Slovito kobilstvo v Lipici na Krasu obhaja 300letnico svojega obstanka, ker je bilo l. 1580 po nadvojvodi Karolu IV. utemeljeno. — Magjari iščejo denarjev, da bi mesto Szegedin zopet pozidali. V Zagreb je magjarsko ministerstvo poslalo juda Davida kot najvišjega finančnega uradnika. Ta jud je naenkrat iz finančnega posloplja hrvatski grb strgati dal in navesti magjarski. To je Hrvate močno razburilo.

Vnanje države. Sv. oče Leon XIII. so pohvalili belgijske in francoske škofo, ker se tako pogumno upirajo krivičnim napadom freimaurske vlade. — Angleški minister in jud Beakonsfield je odstopil, kraljica je vsled nepričakovane zmage Gladstoneve stranke prisiljena tega moža ali njegove prijatelje pozvati na ministerske stole. Največ veselja napravil je ta prevrat pri Srbih in Bolgarib, ki pošiljajo Gladstonu živabnih čestitek. Turški sultan se uže boji Bolgarov in Srbov, ki se nameravajo zvezati. Srbi imajo do vojske zoper sultana dober uzrok, ker so Arnauti zopet vdrli v Srbijo in grdo razbijali. — Gladstone hoče baje Avstriji vzeti Bosno in Hercegovino. — Ruski general Skobeljev je se podal na boj zoper Turkomene. — Portugaleci in Kitajci so se sprli zaradi otoka Makaó. — Prusko-nemški „kulturoborci“ so toliko odnehali, da mešnikom ni treba več pri rezervi pod puško!

Za poduk in kratek čas.

Slovani ob nemškeji meji.

II. Kde smo Slovani nekda bili doma? V Aziji! Iz tega dela sveta naljudil je se zemeljski okrog. Toda po katerih potih in kedaj smo po Evropi se naselili, to je zavito v trdo temo preteklih dnij. Malo gotovega moremo o tej reči sedaj reči. Vendar toliko smemo uže trditi, da so pred nami hodili germanski ali nemški rodovi in pred temi Keltje. Od pamtiveka so Nemcem izhodni sosedi — Slovani, od njih in od nemškutarjev imenovani „Winden, Windische“ ali „bindišarji“. Brez velikega ugovarjanja priznavajo učenjaki, da je slovanstvu od nekda jedro in mozeg nahajal se ondi, kder je se rodila sčasoma največja, najsilnejša slovanska država — trisvetna Rusija. Pradomovina v Evropo došlim Slovanom bila je dežela ob Baldajskem gorovji s širnim svetom med rekama Volgo in Vislo. Teh pokrajin Slovan nikdar ni zgubil, nikdar izpraznil, vselej hrabro branil. Mimo ali skoz slovanske te zemlje hrumeči narodi: Huni, Goti, Longobardi, Avari, Tartari so zaporedom preminoli. Od teh pouzročene nesreče med inimi

Slovani so pa močne izselitve iz pradomovine popravljale. Take izselitve naznanja nam zgodovina iz onega časa, ko so začeli pisati 500 in dalje let po Kristusovem rojstvu. Ob istem času so prodrli slovanski rodovje do Labe. To so bili večidel sami Obodričanje, Velejčanje, Srbi, Čehi. Takrat je na primer stari Čeh prišedši s svojim narodom na grič, kder blizu Laba v Veltavo teče, in ozrevši se po okolici djal: dežela je lepa, tukaj ostanemo, ter je seboj prinesene podobe slovanskih bogov na tla postavil. Druga izselitva drla je proti jugu. Ta roj izselnikov je starim piscem prvič znan po imenu: Sloveni, Slovenci. Zaseli so najprvle de-nešnjo Besarabijo, sedanjo Bukovino, Rumunijo, Erdelsko. To je pa avarskega kana Bajana hudo razsrdilo. Mahne torej pri Belgradu čez Dunav, hiti kraj reke blizu do ustja, kder jo zopet prekorači, da Slovence od zaja zgrabi. Toda slavni Dobreta, slovenski vojskovodja, se mu opazno izogiblje tako, da se mora Bajan naposled brez-uspešno na ogerske planjave ob Tisi umakniti. Ta nepopoljna skušnja ga nakloni k zvijači. Ponudi Slovincem prijateljsko roko, napravi z njimi zvezo in pomnoži tako hipoma svoje bojne trume. Slovenci so mu sprva zavezniki, in vojaki, naposled tlačani in robovje. S pomočjo Slovencev je poplaval potem balkanski polutok in skoro vso srednjo Evropo. Dvakrat je napal Carigrad, l. 593. je Bavare potolkel, da je komaj 2000 mož všlo, leta 596 razsajal je po Turinskem gozdu in tiščal Nemce nazaj, ker so mu tudi severni Slovani pomagali, l. 597 vzel je Solun ob Egejskem morji. V teh letih so Slovenci svoja selišča porinoli ob Dravi, Muri, Dunavu globoko v sedaj nemške dežele; praded longobardskega zgodovinarja Warnefrieda bežeč iz jetništva avarskega srečaval je tijan do Furlanskega same Slovence. Toda dobro se tem ni godilo. Avarski jarem bil je strahovit. Celó ženske morale so Avarom hoditi v boj. Grški zgodovinarji poročajo, da je po bitki na morji pred Carigradom l. 626. plavalo na vodi vse polno v boji usmrtenih Slovenk. Ubogi Slovenec je moral delati in se vojskovati za divjega Avara. To je naposled Slovence razjarilo. Pogumni Samo zbere Slovence, strahovito klanje se prične, Avari so premagani in Samo proglašen prvi slovanski kralj. Skoro vse dežele sedanje avstrijske pokoravale so se temu junaku. Tudi severni Slovani ob Labi so mu zavezniki. Kako mogočna da je bila ta slovanska država, pokazalo je se v boji z Dagobertom, frankovskim kraljem. Ta je hotel mlado slovansko kraljestvo vsakako potlačiti. Znamenito je, kako je svaje iskal. Poslal je namreč v Slovence preoblečenega poslanika terjat, naj Samo da zadoštenja za to, da je bilo nekaj frankovskih trgovcev na Slovenskem ubitih. Samo ga zavrne rekoč: da so tudi Franki mnogo krivic učinili Slovincem in so torej jednako dolžni zadostovati. Poslanik reče ošabno: takšno pogajanje med Franki in Slovenci ni mogoče, kajti Dagobert in Samo nista si vrst-

nika, Samo in jegove dežele so podložne Dagobertu. Samo odgovori: to je mogoče le, ako zavlada med Franki in Slovenci pravo prijateljstvo. Poslanik reče: Franki smo kristijani, služebniki božji, katerim se ne spodobi, da bi s psi prijateljstva sklepali. Tudi prav, reče Samo, če ste vi božji služebniki, smo pa mi božji psi, ki vas smemo, kedar zoper Boga ravnate, do belih kostij zgristi. To je bila Samova zadnja beseda, poslanik je moral takoj iz Slovenskega tavun. Boj je bil gotov. Dagobert se ga je čvrstvo lotil. Od treh stranij planil je nad Slovence. Iz Italije pritiskali so Longobardi, ob Dunavu krvi in plena lačni Alamani, proti Českej pa, kder je Samo blizu Tugosta ali kakor Nemci pišejo „Wogastisburga“ s svojo vojsko na sovražnika čakal, jo zavije Dagobert sam. Longobardi in Alamani so Slovence res povsod tiščali nazaj, toda ošabni Dagobert bil je grdo tepen, njegova vojska po 3dnevem klanji skoraj vsa uničena, le malo Frankov je všlo slovanskemu meču. To je bilo l. 630. Sedaj so imeli Slovenci povsod mir do Samove smrti l. 658. Samo je bil pagan, imel je 12 žen, ki so mu porodile 22 sinov in 25 hčeri. Njegovi sinovi pa med Slovenci niso ohranili očetove veljave in oblasti. Velika in slavna država je razpala in komaj okročeni sosedje: Avari, Longobardi, Bavari in Franki so se zopet ukrepili na nesrečo in pogin velikega dela Slovencev.

Smesničar 17. Ko je učil korporal nemškega novinec eksercirati, ter mu praviti „ajns cvaj, ajns cvaj“, gre novinec tako okorno, da se spodtekne, ter pade na kamen in si razbije nos. Novinec se preme za krvavi nos in reče korporalu: „Da habt es jetzt, enter immer ajns cvaj“. — J. D.

Razne stvari.

(Stradajočim Istrijanom) smo odposlali zadnjih 18 fl. Od g. Gajšeka pod imenom Dobernske fare prejete 4 fl. smo odposlali siromakom uže 25. marcija t. l. S tem sklenemo to nabiranje milodarov. Bog plati vsem!

(Prečastiti g. Matevž Lah) župnik v pokoji, je zbolel zelo nevarno. Želimo častljivemu starčku zopet čvrstega zdravja, da bi zamogel obhajati letos svojo zlato sv. mešo!

(Kat. podp. društvu v Celji) so darovali: Č. g. Anton Rodošek, kaplan v Rajhenburgu, č. g. Alojzij Bratuša, kapl. v Slivnici, g. Miha Žičkar, posest. v Rajhenburgu, vsak po 2 gld. Neimenovan iz Dobrove 1 fl. 50 kr. A. Kodela, posest. na Dobrovi 10 gld. za zidanje poslopja šolskim sestram. Bog plati!

(Romarji na sv. Višarje) zbirajo se letos v petek po vnebohodu Kristusovem t. j. dne 7. maja v Petrovčah, kjer imajo zjutraj ob 6. uri peto sv. mešo. Potem se odpeljejo na Vransko, kjer bo zopet ob 1/2 11. uri sv. meša z blagoslovom.

(† Č. g. Davorin Čanžek) rojen pri sv. Hemi, bivši kaplan pri Reki v Primorji, je sedaj umrl kot

administrator v Vojnej krajini škofije Senjske. Znaneem bodi priporočen v blag spomin!

(Župan v Karčovin pri Mariboru) pridni slovenski domoljub in volilec g. J. Dovnik prišel je nedavno od ponočnega straženja domov in se truden vsede na klopi pred hišo, ko nepoznan hudobnež priskoči in mu hoče vrat prerezati, toda v naglici je čestitemu starčku le precej globoko rano v čelo zarezal in zbežal.

(Brata dva morivca) ugrabili so in zaprli na Vrangji sv. Lenartskega okraja, ker sta na sumu, da sta strahovito ubila 70letno žensko v Smolincih.

(Pogorele so) g. Seederjeve fornirske žage s vsemi poslopji vred. Posestvo je do 12.000 fl. zavarovano bilo.

(Slabo obesli) so morivca Dorkača v Gjuru na Ogerskem, ker je potem, ko so ga iz vislic vzeli in vračniki dobili, da bi ga raztelesili, zopet živ postal. Sodniki bili so v velikih zadregah nevedoč ali bi ga zopet šli vesiti ali živeti pustili. Telegrafirali so cesarju, a morivec je med tem vendar umrl na plučni vnetici.

(† Andrej Lobnigg) zvesti prijatelj „očeta“ Wretzelna je umrl. List za listom padne raz nemškutarskega drevesa. Naj počiva v miru!

(Most v Drauburgu) po ledu poškodovan je zopet popravljen, da se zamore po njem prevažati.

(V Varaždinu) začne izhajati list „Prijatelj puka“. List stane 2 fl. do konec leta, 1 fl. do konec augusta in 60 kr. do konec junija.

(Pri sv. Lovrenci na dravskem polju) pogorelo je 7 posestnikov.

(Prezentiran) za sv. Jungerto na Pohorji je č. g. A. Slatenšek.

Loterijne številke:

V Trstu 17. aprila 1880:	72, 15, 83, 76, 90.
V Lincu	41, 68, 8, 39, 33.
Prihodnje srečkanje: 1. maja 1880.	

Služba

2—3

Organista in mežnarja je pri sv. Mihelu polek Šoštanja izpraznjena. Prosilci naj se oglasijo pri cerkvenem predstojništvu do 8. maja.

Cerkveno predstojništvo sv. Mihela pri Šoštanji.

Orgljarska služba

razpisana je s službo cerkovnika vred pri sv. Lenartu v Slov. goricah. Kdor želi službo dobiti, naj se pismeno ali ustmeno oglasi pri dotičnem dekanu, kjer se tudi dohodki zvejo.

Zahteva se, da je prošnik oženjen in vojaščine prost.

1—3

Služba organista in mežnarja

združena je razpisana pri sv. Martinu na Ponikvi poleg južne železnice. Prošniki se naj oglasijo pri cerkvenem predstojništvu do 23. maja.

1—3 Cerkveno predstojništvo na Ponikvi (Ponigl).

Razglas.

Pri podpisnem načelniku bo dne **28. aprila** t. l. ob 9. uri predpoldnem **dražba**, da se odda po mogoče malih stroških stavljenje novega šolskega poslopja v Kozjanskem trgu. Vsak, kateri želi dražbati, mora položiti 10% vadija od običane svote, ko se začne izklicavati. Pri načelniku so videti: stavbenški črtež, proračun stroškov in dražbeni pogoji. Do trenutka, ko se začne dražbanje, sprejemajo se tudi pismene ponudbe, kar pa mora na ovitku zaznamovano biti in primerni znesek za vadij priložen. Proračun kaže, da so stroški nastavljeni: 1) za zidarska dela 3581 fl. 65 kr. 2) za tesarska dela 726 fl. 49 kr. 3) za mizarska, ključarska, kovaška, klamfarska, lončarska in glažarska skup 2122 fl. 97 kr. Kdor se ponudi vse prevzeti, ima pri sicer enakih zahtevah prednost pred drugimi dražbarji.

Krajni šolski svet v Kozjem, dne 15. aprila 1880.

Karol Schmid,
načelnik.

VENEC

3—3

pobožnih molitev in svetih pesem

obsega zraven mnogih lepih molitev, 6 sv. meš, 8 litanij, 20 sv. bratovščin, tudi še 307 svetih pesem za sv. nedelje in praznike, za šmarnice in božja pota, ter se dobiva pri založniku,

Jožefu Martinci, trgovci v Mariboru

in pri vseh bukvarjih.

Vezen v usnje za . . . fl. 1.50

Vezen s zlatim obrezkom v usnje za fl. 1.60 do 2 fl.

Kdor želi ga po pošti prejeti, naj priloži 10 kr. poštnine.

Priporočam tudi svete podobe, oljnate slike cerkvenih patronov v vsakej obliki, z lesenimi ali pozlačenimi okvirji itd. po najnižji ceni.

Ponudba.

Na veliko izbirklo imam prirednjenega blaga za izdelovanje

oblačil za gospode,

jednako tudi mnogo uže narejenih oblek v najnovejši modi po najnižji ceni.

A. Scheikel
v Mariboru.

Ob enem priporočam svojo „sodapjačo“, koja v izvrstnej kakšnosti prodavam uže 13 let v občno zadovoljnost p. n. prejemnikov.

6—10

V najem

se da pri sv. Križi na Mursk. polji blizu Ljutomera **pekarija**

s vso pripravo, 2—3 sobami, gospodarskim poslopjem in po potrebi še z drugimi prostori kakor kletjo itd. vred v poprej Reitmanovem zdaj **Žnidaričevem** bramu, ki stoji tik ceste, ki pelje v Ljutomer, in blizu farne cerkve. Pogoji so jako ugodni. Več in natančneje se poizve pri lastniku **Ivanu Žnidariču**, posestniku in lončarji v Cezanjevih pošta Ljutomer (Luttenberg.)

3—3

Sejem pri sv. Antonu v Slov. gor.

bo letos v **torek** dne **4. maja**, kar slavnemu občestvu naznanja.

Ignacij Alt,
1—2 prireditelj sejma.

1—3 Plemenski biki

plemena „Mürzthal“, v Štajerskeji črednej knjigi vpisani, so na prodaj v graščini **Pragwald** blizu Celja. Natančneje pri graščinskem oparaviteljstvu.

Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvirnih masin šivalnic, edini zastopnik v Mariboru

Matija Prosch,

c. k. priv. trgovec,

v lastnej hiši, v gosposkeji ulici štev. 23., v učilniški ulici štev. 2. 14—32

Barve za oljnate firneže

jako fino zribane, oljnate firneže, laneno olje, trpentinovec, lake železne, kopalove, damarjeve; vsakovrstne suhe barve, bronzo, zlato v listkih, srebro, čopiče, sploh vse, kar potrebuje lakirar, malar hiš itd. Robo prodavam na veliko pa tudi na drobno po jako znižaneji ceni.

H. Billerbek.

Štacuna in zaloga:

v Mariboru, v gosposkeji ulici „pri psovi“

Cenilnike dopošiljam franko in zapsenji, zunanja naročila izvršujem proti poštnemu povzetju vestno in točno.

1—8